SOFOCLE

ANTIGONA

442 î.e.n.

16

PERSOANELE

ANTIGONA

ISMENA

CREON

HEMON

TIRESIAS

EVRYDIKE

CORIFEUL

CRAINICUL

UN SCLAV

CORUL: bătrânii Cetăţii.

î '

Acţiunea se desfăşoară în zorii zilei, în faţa palatului lui Oedip.
Se sfârşise, în ajun, lupta pe care aheii o purtaseră împotriva
Tebei. în bezna nopţii ce urmase, ei luaseră fuga, înfrânţi.
Antigona iese din palat, aducând cu ea pe sora ei Ismena.
Amândouă sunt cuprinse de o nedesluşită îngrijorare.

ANTIGONA

Din tot ce-au fost ursiţi să-ndure-ai lui Oedip Urmaşi, Ismena, sora mea, o fi vrun chin Ce ni-l cruţa-va Zeus cât zile-om mai avea? Că una-i soarta ta şi-a mea! N-au fost dureri, N-au fost năpăşti, batjocuri nici huliri n-au fost, Ce-asupră-ne să nu fi năpădit![1]... Şi azi, Ce oare-o fi porunca ce zvonitu-s-a Că regele vestit-a-ntregului norod? Nu ştii? Ce-or unelti-mpotriva celor dragi Acei ce ni-s vrăjmaşi? N-ai auzit nimic?

ISMENA

Vreo veste despre-ai noştri, Antigona, n-am: Nici bună, nici vreo veste rea, de când pe cei

1 Nenorocirile sunt cele cunoscute din ultima parte a tragediei *Oedip-rege.* Batjocurile şi hulirile se leagă de rătăcirile părintelui lor orb, prelungite, până-n clipa morţii întâmplate la Colonos.

Doi fraţi, 1 ce moartea-şi dat-au unul altuia, Pierdutu-i-am şi tu şi eu doar într-o zi. De când ast'noapte-ostaşii-ahei[2] făcutu-s-au De nevăzut, eu nu mai ştiu nimic: mai rău Ne fi-va nouă-acum?... Mai bine oare-o fi?

ANTIGONA

Ştiam! Şi din palat vrusei să mi te scot, Ca-n taină, singure, de taină-aici să stăm.

ISMENA

Dar ce-i? că, pare-mi-se, mistui tu ceva...!

ANTIGONA

Cinstirea-ngropăciunii Creon datu-i-a Doar unuia din fraţi, dar puse-oprelişte La-ngropăciunea celuilalt... Eteocles Pre legi şi datini fost-a îngropat, slăvit Să fie el şi sub pământ şi printre morţi! Dar auzit-am că cetăţii s-ar fi dat Porunci ca bietul frate-său, Polynikes, Nu fie nici jălit, nici îngropat! Zvârlit Să-i fie stârvul, făr' de lacrimi, făr' mormânt! De păsări cu nesaţ să fie cronţăit!...

1 Eteocle şi Polinice, blestemaţi de Oedip să piară unul de mâna celuilalt.

2 *Ahei (Achaioi}.* numele unui grup de greci veniţi să se aşeze în sudul Peninsulei Balcanice către jumătatea mileniului al H-lea î.e.n.: prin extensiune, numele grecilor angajaţi în expediţia troiană.

Preabunul Creon — zice-se — şi ţie-acum, Şi mie — mie, da! — ăst lucru-l spune-va, Când o veni, s-o ştie toţi cari n-o ştiau C-aşa-i porunca lui şi că de şagă nu-i! Şi cine-o va-nfrunta, oricine-o fi, strivit Cu pietre de norod va ispăşi! Şi-acum Ţi-i dat s-arăţi din viaţă-aleasă că purcezi, Ori că — de neam ăi fi! — dar josnic suflet ai.
ISMENA
Nefericita, vai! de lucrul stă aşa,
Că m-oi împotrivi, că nu... ce-ăi folosi?
ANTIGONA
Gândeşte-te şi fii-mi părtaşă-n truda mea!
ISMENA
Ah! ce primejdii vrei să-nfrunţi!... Ce gânduri ai?
ANTIGONA
M-ăi ajuta ca leşu-i să-l ridic... să-l duc...
ISMENA
Să-nfrunţi opreliştea? Şi să-l îngropi ăi vrea?
ANTIGONA
Mi-i frate, frate ţi-i — că-i vrea, ori nu! Ci eu, î Să ştii, întâmplă-se orice, nu-l voi trăda!
|
81
ISMENA
Vai ţie!-n ciuda-mpotrivirii lui Creon?
ANTIGONA
Dar să mă smulgă alor mei el n-are drept!
ISMENA
Vai! Sora mea, gândeşte-te la tata cum Sfârşit-a viaţa lui, hulit şi-urât de toţi, Cum ochii-şi smuls-a el cu însăşi mâna lui, Când făr'delegile-şi văzu! Cum maică-sa, Ce-i fost-a şi nevastă, vai, c-aşa i-a fost, C-un ştreang de gât îşi puse capăt vieţii ei! Cum bieţii noştri fraţi sfârşit-au viaţa lor, Zvârîindu-şi moartea unul altuia-ntr-o zi!... Şi-acum, că din al nostru neam rămas-am tu Şi eu, gândeşte-te ce încă mai cumplit Sfârşit ne-o mai pândi, de-n ciuda legii-om lua-n Răspăr puterea şi poruncile regeşti! Şi-apoi — să nu uităm cumva! — suntem femei, Şi pe bărbaţi a-i înfrunta nici că putem.[1] Mai tari îs cei ce cârmuiesc şi vrerii lor Se cade-a ne pleca, mai grele fi-vor chiar Poruncile ce-or da! Mă ierte-ai noştri morţi,

1 în epoca sclavagistă chiar în cetăţi organizate democratic, ca Atena, femeile nu participau în vreun fel la viaţa publică. Existenţa lor se depăna în cercul strâmt al roabelor şi al copiilor, departe până şi de activitatea membrilor masculini ai familiei.

82
De-acolo din pământ, de vrerii celor maii în silă mă-ncovoi! Cel ce-ar râvni mai sus Decât îi stă-n puteri, de-a binelea-i smintit!
ANTIGONA
Nici nu ţi-o cer! Dar mai târziu de-ăi vrea să-mi fii
De ajutor, de ajutoru-ţi m-oi lipsi!
Fă dar ce vrei! Că eu tot mi-l îngrop. Mi-i drag
Să mor cu sufletu-mpăcat... Oi hodini
Cu cel£e-mi fost-a drag, cui dragă-i fui şi eu.
Şi sfântă vina-mi va fi fost! Că morţilor
Mai lungă vreme fi-vom dragi ca celor vii:
O veşnicie-oi sta-n pământ! Ci tu, de vrei,
Şi-n râs poţi lua aceste rânduieli zeieşti!
ISMENA
Cum oare-n râs le-aş lua? Nici gând! Dar nici să-nfrunt Pe-ale cetăţii noastre legi în stare nu-s!

ANTIGONA
E-o vorbă doar! Acaţă-te de ea!... Ci eu Mă duc şi celui drag găti-voi un mormânt.
ISMENA
Vai ţie! Mă-nfior, la soarta-ţi când gândesc.
ANTIGONA
Ci scapă-ţi pielea ta! De-a mea nu te-ngriji!

ISMENA
Dar barem gândul nu ţi-l spovedi nicicui! Din el fă-ţi taină tu... şi-oi face-aşa şi eu.
ANTIGONA
Ba spune-l cui ăi vrea! Mai tare m-ai scârbi, De nu l-ăi spune-n gura mare... tuturor.
ISMENA
Prea luat-ai foc! Eu doar că mă gândesc şi-ngheţ.
ANTIGONA
Eu fac cum vreare-ar cel cui dragă vreau să-i fiu.
ISMENA
De-ăi izbuti!... Dar vrei ce cu putinţă nu-i.
ANTIGONA
încerc... Când nu voi mai putea, n-oi stărui.
ISMENA
Ce-i peste poate nici cuvine-se-a râvni!
ANTIGONA
Vorbeşte-mi tu-n ăst chip şi te-oi urî mai mult, Şi te-o urî şi el, când laolaltă-ăţi fi-n Mormânt. Şi-aşa-i şi drept! Pe mine lasă-mă Şi la pierzanie să merg! Aş îndura Orice, oricât, ca viaţa-n slavă să-mi sfârşesc.
ISMENA
Te du, de vrei! Ţi-i fapta faptă de nebun, Dar îndrăgită-ăi fi de cei cari îţi sunt dragi.
(Antigona se îndepărtează... A plecat. Ismena se reîntoarce în palat. Intră apoi corul: sunt bătrânii Tebei^ Se crapă bine de ziuă. Corul priveşte răsăritul.)
CORUL
O! raz% de soare, ca azi luminoasă Nicicând strălucit-ai deasupra cetăţii ~ Tebane, cu porţile-i şapte la număr! Tu, ochi auriu al zorilor zilei, Ah, iată, deasupra izvoarelor Dirkei! Abia răsărit-ai şi pus-ai pe goană Pe-ostaşul cu scut lucitor şi cu feluri De arme, ce-aicea venise din Argos,[2] Şi-a rupt-o la fugă de-i ropăie roibii în ropot mai iute decât cum venise.
CORIFEUL
L-aduse pe-al nostru pământ Polynikes, Aprins şi-nvrăjbit de gâlceve; şi-n ţară-mi Prădalnic venit-a, aşa ca vultanul Cu croncăt ţipos şi cu aripi ca neaua De albe; în juru-i cu arme puzderii Şi chivere multe cu pene în creştet, Aidoma coamei ce-o flutură caii.
1 *Dirke.* izvor în preajma cetăţii Teba.
2 *Argos.* cetate în Pelopones.

CORUL
La căşile noastre oprit-a, cu pliscu-i Hrăpăreţ, şi porţile şapte-ale Tebei Cu lăncile-i încercuit-a. Dar setea-i De sânge nu-şi stinse şi, iată, se-ntoarse, Şi nici Hefaistos putut-a cuprinde, Cu torţele lui de răşină, ocolul De turnuri, că-n spatele oştii ahee Atât zănganit-a şi Ares, că-al nostru Balaur ne-nfrânt izbuti să rămână.
CORIFEUL
Dar Zeus mai vârtos decât toate urăşte Vorbirea trufaşă şi el când văzut-a Pe-aceia ce-n valuri năvalnic veniră Şi tare făloşi de cum zăngăniră Armurile lor aurite, zvârlit-a Un trăsnet pe-al turnului creştet şi straşnic, De moarte, izbit-a pe omul acela Ce şi se gătise să-şi strige

izbânda.
CORUL
(în ritm mai viu)
Şi-acela, precum un Tantalos,[1] cu facla-i în mână, căzu rostogol şi cu zgomot, Când taman năvalnic ca şi vijelia

1 *TantaJosr.* personaj din mitologia greacă, pedepsit de zei să sufere veşnic de foame şi de sete *(supliciulIui Tantal).*

Pornise la luptă, dar nu izbândise. Iar vajnicul Ares, ce-n lupte ne este Prielnic, vrăjmaşilor noştri trimis-a O soartă cum înşişi păscutu-ne-au nouă.
CORIFEUL
Ai lor căpitani, la număr sunt şapte,[1]
La'porţile şapte-ale Tebei — atâţia-s
Şi~âi*oştri — lăsară acolo, prinoase
Lui Zeus, armurile lor de aramă.
Dar doi, ce-s născuţi din aceiaşi şi tată
Şi mamă — sărmanii! — sfâşitu-s-au jalnic,
Zvârlindu-şi ei unul într-altul cu lancea.
CORUL
Dar Dike, slăvită, veni!... Biruinţa! Şi ea răsplătit-a jertfelnica Tebă, Cetatea cu multele-i care. Războiu-i Sfârşit! Voi daţi-l uitării! în cântec De slavă şi-n jocuri porni-vom prin noapte Spre-a zeilor temple... îndrumă-ne Bachus![2] Al Tebei pământ dudui-va sub paşii-i! (Poarta palatului se deschide. în pragu-i se iveşte Creon. Vine urmat de curteni).

1 De-aici titlul dramei lui Eschil *Cei şapte contra Tebei,* având ca subiect atacul dezlănţuit de Polinice împotriva cetăţii părinteşti.
2 *Bachusr.* nume al lui Dionysos, zeu al viţei de vie, al petrecerilor în general şi al veseliei.

CORIFEUL
Dar iată-l că vine! E regelejărji, E Creoli, fecior lui Menoikeus. Ni-i nouă Stăpânul cel nou ce-a zeilor vrere Ni-l dete în urma-ntâmplării ce zeii Stârnit-au... Dar oare în gându-i... ce oare Mocni-va, de azi pe bătrânii cetăţii Să-i strângă în mare sobor poruncit-a?
CREON___
(din pragul jalatului către cor) Tebani! Cetatea-au izbăvit-o zeii-acum Din viforul ce-l năpustiră-asupra ei... Şi azi, prin crainici doar pe voi eu strânsu-v-am Aci-n sobor, căci ştiu că scaunul regesc Al lui Laios voi totdeauna l-aţi slăvit Cât a trăit Oedip, iar când a răposat Rămas-aţi credincioşi şi alor lui urmaşi.[1] Şi când feciorii lui pierit-au amândoi, Doar într-o zi, când ei, lovindu-se-ntre ei, Cu braţul lor s-au căsăpit, asupră-mi luai Şi scaunul regesc al celor ce-au pierit Şi a cetăţii-oblăduire-n locul lor, Că-s doar de-un sânge eu cu ei! Dar pân' nu-l vezi

1 Afirmaţia presupune că după Oedip şi înaintea lui Creon, Teba ar fi fost cârmuită de cei doi fraţi. în fapt, în ultimele versuri din *Oedip-rege,* Eteocle şi Polinice ne sunt înfăţişaţi ca minori, motiv pentru care domnia e asumată de Creon, în calitate de cea mai apropiată rudă.

Pe om cum ştie-a cârmui cetatea lui Şi legile cum se pricepe-a mânui, Nu poţi citi ce-i zace-n suflet şi în gând. Mişel l-am socotit şi-l socotesc mişel Pe cel se făr' de chibzuială-o cârmui Cetatea lui, ci tot mereu cu frica-n sân, "'El lesne-şi pune gurii lui zăvor. Mă uit Cu sc|rbă la un om ce mai presus şi-a pus Prietenii decât el ţara-şi va fi pus. M-audă Zeus, ce ştie tot!... Eu de-aş vedea Primejdia pândind pe-ai mei supuşi, nicicum N-aş pune gurii mele frâu şi n-aş avea Prieten pe un om ce ţării-mi un vrăjmaş I-ar fi, căci ştiu că-n izbăvirea ţării doar Pe-a noastră-o vom găsi/... Când spornic năvile-ţi Plutesc, prieteni buni în jurul tău se strâng. E crezul meu! Şi dus de el, eu sus, mai sus Cetatea noastră-oi înălţa. Cât despre ei, Feciorii lui Oedip, cetăţii-i poruncii Aşa: Eteocles, ce pentru ea luptând Viteaz, pieri cu lancea-n mâini, lăcaş de veci Avea-va în mormânt. Cum vrednicilor morţi Prinoase li se-aduc şi sub pământ,

aşa

1 Ideea e familiară scriitorilor şi gânditorilor din Atena sec. al V-lea. Ea revine, ca să cităm o pildă, într-o celebră cuvântare a lui Pericle, aşa cum se citeşte în Tucidide: *"Credinţa mea e că un stat prosper în totalul său este de mai mare folos pentru particulari decât acela în care cetăţenii în parte sunt fericiţi, dar statul, ca întreg, se prăbuşeşte"*.

Aducă-i-se lui!... Cât despre frate-său,
Polynikes, ce ni se-ntoarse din surghiun
Urzind în gând ca ţara-i din strămoşi el praf
Să-şi facă şi pârjol, cum şi pe-ai neamului
Său zei, şi setea-n sângele-alor săi râvnind
A-şi potoli şi a-i robi, cetăţii-ntregi
Poruncă-i dau: să nu-l^aşezie. în mormânt!
Să n-aibă lăcrimipentru el! Şi zdrumicat
Să-i fie stârvul lui de păsări şi de câini![1]
Să-ţi fie groază să-l şi vezi! Mişeilor
Eu slavă n-am să dau cum da-voi celor drepţi.
Dar cel ce ţării-mi vrednic slujitor i-a fost,
Slăvit va fi — şi mort! — cum viu l-am fost slăvit.

CORIFEUL

O! Creon, fiu al lui Menoikeus, fie-aşa! Cum vrei! şi pentru cei ce ţara-ţi îndrăgesc, Şi pentru-ai ei vrăjmaşi. Poţi da ce lege vrei, Şi pentru-ăi morţi şi celor vii, doar eşti stăpân!

CREON

Şi-acum vegheaţi poruncile-mi plinite-a-mi fi!

CORIFEUL

Pe un mai tânăr să-l încarci cu aste griji!

1 Vechimea imemorială a cultului morţilor şi respectul superstiţios pentru ritul înmormântării explică deopotrivă indignarea lui Creon şi hotărârea disperată a Antigonei.

CREON

Străjerii-mi gata sunt pe mort să-l străjui.

CORIFEUL

Ce încă alte griji ne porunceşti s-avem?

Nu

CREON

ţi molâi cu cei ce legea-mi vor călca!

CORIFEUL

Nu-i nimenea smintit ca moartea să şi-o vrea.

CREON

Păi... asta-i fi-va plata lui! Pe mulţi i-a mai Momit nădejdea de câştig... şi ea-i pierdu.

(Vine unul din paznicii în grija cărora fusese lăsat leşul lui Polynikes)

\ PAZNICUL

Stăpâne, n-am să-ţi spun ca sufletu-mi trăsei, Ori fui prea iute de picior să viu...Mă mai Oprii... mă mai gândii... mai iar făcui popas, Şi-ades făcut-am drum întors... Din când în când Şi inima-mi şoptea: "Sărmane, ce-ăi zori Atât? — că de-ăi ajunge, fi-vei pedepsit!" Sau: "Iar opreşti? vai ţie! Creon de-o afla Din gura altora ce-a fost, ce-o să păţeşti!" Tot gânduri d-astea pritocind, zor nu prea dam. Şi iată cum un fleac de drum e ... lung... e lung... La urma urmei, îmi zisei: "Hei! hai să vin!"

Şi-am şi venit! Şi-am să vorbesc... dar ce-aş avea Să-ţi spun? Că din nădejdea mea nu m-oi clinti, Că doar ce-ţi fost-a scris, în viaţă-i pătimi!

CREON

Dar ce-i? Ce-o fi? De ce cu firea te pierduşi?
PAZNICUL
Să-ţi povestesc de mine-ntâi: nu eu făptaş Al ăstei făr'delegi i-am fost... iar cine-o fi, Nu ştiu şi-ar fi nedrept ponosul să-l trag eu.
CREON
O! ce pe ocolite-o iei!... Ce-ntortochieri!
Dar parcă-ai vrea să-mi spui... ceva... ceva de rău.
PAZNICUL
Când ai de dat vreo veste rea, te mai codeşti.
CREON
Deşartă-ţi vorba, hai! şi-apoi te poţi căra!
PAZNICUL
Să-ţi spun: uni om —_- eu_nu-l văzui — l-a şi-ngropat, Acuş-acuş, ţărână-asupră-i aştefnând, Şi-a morţii datină-mplinind, o şi tuli!
CREON
Ce-aud? **Ce** spui? Şi cine fuse-aşa-ndrăzneţ?

PAZNICUL
Nu ştiu! Pământul nu-l găsit-am scrijelit,
Nici urme nu-s de săpălug ori de hârleţ.
E neumblat pământul şi-i uscat; şi nici
De roată dâre nu-s! Nici urmă de făptaş!
Când cel dintâi străjer de veste-n zori ne-a dat,
Rămas-am năuciţi! Pe mort nici nu-l vedeai,
Batâi^că-i ne-ngropat, că-asupră-i aşternut
Un strat de colb, ca pentru-a nu cădea-n păcat.
Vreo jivină-o fi fost? Vrun câine l-a târât?
Nici urmă nu-i! Şi-n juru-ne străjerii toţi
Cârteau şi vina unul altuia-şi zvârleau
Şi se-nfricau, la harţă se-ncleştau şi-un om
Să ţi-i despartă nu era... De vină-s toţi,
Puteai să crezi, dar om de om dacă-ai fi luat,
Puteai să spui: "De vină omul ăsta nu-i!"
Că toţi spuneau: "Eu nu ştiu, n-am văzut". Un fier
Roşit în jar noi l-am fi strâns în mâini,[1] prin foc
Am fi trecut, am fi jurat pe zei ca nu-l ştiam
Nici pe făptaş şi nici pe cel ce l-a stârnit
Să facă ce-a făcut! Şi nici că-aveam ceva
Cu ei în clin! Când în sfârşit văzurăm noi
Că-i de prisos a-i iscodi mai mult, un om
De-ai noştri-aşa vorbi că-am şi-ngheţat: şi toţi
Lăsarăm ochii în pământ. Să-i spunem: "nu..."

1 Asemenea încercări, presupuse a dovedi vinovăţia sau nevinovăţia celor ce le suportă, sunt numite de istoricii dreptului *ordalii* şi se întâlnesc la multe popoare pe o anumită treaptă a dezvoltării lor sociale.

Nu ne venia! Să facem ce zicea... ni-era C-o s-o păţim! Să-ţi povestim de-a fir a păr, Zicea. Şi-aşa, fui eu sortit — că-s far' noroc — Să viu şi, făr' să vreau şi făr' să vrei, venii! ... La crainicul de rele veşti te uiţi urât!
CORIFEUL
Tot stau, stăpâne, şi mă-ntreb de nu cumva Chiar de la zei venire-ar toate câte-au fost.
CREON

Mai taci! Că-apoi m-oi înciuda şi-mi spune-voi Că eşti scrintit şi vlăguit de anii-ăi mulţi, Şi din sărite mă şi scoţi cu-aşa trăsnăi, Când zici că zeii-oblădui-vor pe ăst mort! Dar ce? îl îngropa-vor ei? Şi l-or cinsti Ca vrednic slujitor pe cel ce-aici veni Ca templelor cu-a lor prinoase şi statui Să deie foc şi legi şi ţară-a-şi nărui? Văzut-ai oare zei slăvind pe ticăloşi? Eu ştiu că împotrivă-mi mulţi supuşi de-ai mei Cârtesc, că-ntruna clatină-n furiş din cap, Se tot codesc a-şi pune capu-n jug — cum sunt Datori, porunca-mi auzind — şi mă urăsc. Ba înşişi ei pe paznici — ştiu — i-au mituit Şi i-au stârnit şi-mpins să facă ce-au făcut; Că dintre toate născocirile-omeneşti Ca banul[1] rea şi blăstemată alta nu-i!

1 în textul grec cuvântul folosit e "argintul", în înţelesul de "bani de argint"; evident un anacronism, ştiut fiind că moneda nu s-a răspândit în lumea greacă decât în sec. VII î.e.n.

El surpă şi cetăţi şi din al lor cămin
Pe mulţi putea-va-i izgoni! Şi pe-ai cinstiţi
îi poate-ademeni, le poate-ntuneca
Şi minţile, de săvârşesc şi făr'delegi
Şi mârşăvenii fel şi chip. Dar toţi acei
Ce s-au vândut şi pentru-arginţi le-au săvârşit,
Odat'-odat' osânda-şi vor primi! Şi eu,
De-l mai slăvesc pe Zeus, ţi-o spun — cu jurământ
Ţi-o spun! — de nu-mi aflaţi pe cel ce l-a-ngropat
Cu mâna lui şi nu-l aduce-veţi aici,
Sub ochii mei, sa-l văd, nici moartea pentru voi
Să ştiţi, nu vă va fi pedeapsă-n de ajuns!
Ci spânzuraţi veţi fi şi sta-veţi spânzuraţi
Pân' făr'delegile ne-ăţi spovedi şi-ăţi şti
Că nu din mâna orişicui poţi să primeşti
Arginţi şi nici câştig să tragi din orişice,
Că banul mârşav câştigat pe mult mai mulţi
I-a prăbuşit decât să-i mântuie-a putut!

PAZNICUL

Să spun o vorbă — pot? Sau drum întors să fac?

CREON

Nu ştii că mi-i lehamite de vorba ta?

PAZNICUL

îţi vatămă auzu-ţi doar? Sau sufletu-ţi?

CREON

Ce-mi vătăma, ce nu, la ce bun s-o mai spun?

PAZNICUL

Făptaşul sufletu-ţi lovi... Urechea-ţi, eu!

CREON

Ah! gureş eşti! Eşti peste fire de limbut!

PAZNICUL

Dar barem nu eu sunt de faptă vinovat...

CREON

Nu tu vândut-ai sufletu-ţi pentru arginţi?

PAZNICUL

Ha, ha!
Ce jalnic e! Să crezi că vezi... să vezi ce **nu-i!**

CREON

Ce văd, ce nu, poţi lua-o-n zeflemea, de vrei, Dar de nu-mi afli pe făptaş, vedea-vei cum

Câştigul hâd aduce jale şi amar!...
PAZNICUL
întâi, să dea de el! L-or înhăţa, ori nu,
E cum voi-va soarta doar. Pe mine-aici,
Fii liniştit, nu mă mai vezi! Şi-acum, când nici
Cu gândul nu gândeam c-am să mai scap, scăpai,
Dator îs mulţămită zeilor s-aduc!...
(Creon, care în timp ce paznicul vorbea se îndreptase
înspre palat, trece pragul înlăuntru. Paznicul pleacă.)

CORUL
Strofa 1
în lume-s multe mari minuni! Minuni mai mari ca omul nu-s. Purtat de vânt, străbate mări, Prin hulă şi prin val spumos, Priji val vuindu-i vijelios! El an de an, făr' de istov, Cu plugul lui cel tras de cai, Răstoarnă brazda în pământ, O!-n veci neistovit pământ! [1]
Antistrofa 1 Născocitor, el prins-a-n laţ Şi păsările din văzduh, Şi jivinile din păduri, Şi peştii din adânc de mări în iţe de năvod i-a prins, Şi fiarele de prin câmpii Şi de prin munţi, cu vicleşug El prinsu-le-a-n capcana lui, Şi pe-armăsarii încomaţi El înhămatu-i-a în jug, Cum înjugat-a de prin munţi Pe taurii cei ne-mblânziţi.
1 întreg cântul Corului e un imn întru slava omului, ridicat din animalitate prin propria-i energie şi iscusinţă. Din acest punct de vedere, concepţia lui Sofocle se deosebeşte de cea care-şi face drum în *Prometeul* lui Eschil, unde progresele pământenilor pe scara civilizaţiei sunt atribuite toate mărinimiei titanului.

Strofa 2
Al vorbii meşteşug şi zbor Al gândului el le-a-nvăţat, Ştiut-a ctitori cetăţi, De geruri aspre şi furtuni A izbutit a se feri, Că-i spornic tare-n născociri! Şi tot ce fi-va va-nfrunta. Pe Hades doar a-l ocoli Nicicând nu izbuti-va el, Măcar că leacul multor boli, Ce n-aveau leac, el l-a găsit!
Antistrofa 2 Şi-i iscusit cum nici gândeşti, Spre rău o ia, spre bine-apoi.[1] Cinstească legile-omeneşti Şi jurământul către zei, Şi-n slăvi cetatea-l va-nălţa! Dar vrednic nu-i de-atari măriri, De cumva legile-o călca. De fi-va rău, de-o fi trufaş! Atare om o clipă, nu! Nu sta-va în căminul meu! Nimic cu mine aibă-n clin!
1 Reflecţia morală nu putea lipsi din această intervenţie a Corului, şi ultima strofă recheamă atenţia privitorului asupra infracţiunii care formează miezul piesei.

J
(Paznicul se reîntoarce. El aduce pe Antigona, care vine căutând cu privirea spre pământ.)
CORIFEUL
Dar uluit îs de ce văd!
O arătare-oare-o fi?
Să#nu cred ochilor?... Dar văd!
E Antigona, ea, vlăstar
Nefericit al lui Oedip!
Un tata tot nefericit!
Dar ce-i? Călcaşi poruncile
Regeşti? Şi de-asta te-au adus?
Cu vreo sminteală mi te-au prins?
PAZNICUL
Priviţi-o!-i ea! Noi prins-o-am când îngropa Pe frate-sau!... Dar Creon oare unde-o fi?
(soseşte Creon)
CORIFEUL

Ci vezi-l! Iată: vine din palat... la timp!
CREON
Dar ce-i? Ce-o fi? Cum la nimară-aşa picai?
PAZNICUL
Nu jure omul de nimic! Că-ades un gând Ţi-ai pus în cap şi-un alt gând peste cap l-a dat. Şi eu mă grozăveam că nu mai calc pe-aici, Că mă băgasei în spărieţi, şi — iată-mă -Venii, batâr că m-am jurat că nu! Mai mari
99
Nu-s bucurii ca cele cari ca din senin Iţi vin. Aşa şi eu: eu fata-ţi adusei... O vezi! că prins-o-am cum îi gătea mormânt. Nu însă zarul m-a sortit, ci însumi eu, De voia mea venii, că eu am dat de ea. E-n mâna ta şi iscodeşte-o, rege, cât Ai vrea, să-ţi spună tot! Ci eu cuvine-se De-osânda care mă pândea să fiu cruţat.
CREON
Mi-o aduseşi; dar cum şi unde-ai dat de ea?
PAZNICUL
Ea4 îngropa, cu mâna ei! Acum ştii tot.
CREON
îţi dai tu seama ce vorbeşti? E-adevărat?
PAZNICUL
Să nu-l îngroape, poruncişi. Ea-l îngropa, Şi-acum o vezi! Vorbit-am scurt şi răspicat?
CREON
Dar cum ai dat de ea? Cum de-ai văzut-o? Cum?
PAZNICUL
Păi, iată cum a fost: intrase şpaima-n noi
De ce porunci ai dat; şi-abia că ne-am întors,
Ţărâna de pe-hoit am spulberat-o-n vânt,
De l-am lăsat golâu — că şi prinsese-a zâncezi —
Şi pe colnic, în suflul vântului ne-am dus,
100

Sa nu ne-ajunga duhnetul scârbos şi toţi îşi tot dau ghes cu ochii-n patru-a fi; sudălmi îşi tot zvârleau — că treaba asta nu-i de râs! . Ne prinse-amiaza-aşa, când soarele-arzător ¥rcase-n creştet, sus. Era zăduf! Un vânt, Din cer, năprasnic se porni-n vârtej şi tot Văzduhu-a-ntunecat de colbul vârtejit: goli Copacii 4e frunziş şi totu-i plumburiu în cer şi pe pământ!... Şi ochii i-am închis, Prăpădul cel trimis de zei să nu-l vedem, într-un târziu, când vijelia s-a lăsat, O fetişcană am zărit: ţirjajăios^^. I
Ca pasarea ce-nnebunită-şi vede-n cuib Cum puişorii-au fost furaţi; şi când văzu Ăst hoit goliu, zbucni în văicăreli, zvârlind Blăsteme pe acei ce aste făr'delegi Au săvârşit; ţărână-uscată-aduse-n mâini, Şi-apoi, dintr-un potir de-aramă-eioeănit, Stropit-a de trei ori cu apă stârvul lui. Când am văzut-o,-am tăbărât cu toţi pe ea Şi-am şi-nşfăcat-o, cât clipeşti; ea nici măcar O tresărire-avu atunci. în fel şi chip, Să ştim şi ce-a făcut şi ce făcea şi-acum, Am iscodit-o-apoi. Ea n-a tăgăduit Nimic... La inimăjjmijnerse vorbajei. Dar şi amar m-a răscolit. Te bucuri când De-o pacoste-ai scăpat, dar şi te doare când In ea azvâlitu-ţi-ai prietenii. Dar mai întâi Şi-ntâi, aşa sunt eu, eu pielea-mi vreau să-mi scap.
(Câteva clipe tăcere). .-
101
CREON
(privind spre Antigona) Hei, tu, mironosiţo, tu cu ochii-n jos, Isprava-ţi.spovedeşti, ori vrei s-o tăinuieşti?
ANTIGONA
(înfruntând cu privirea pe Creon), Făptaşa-s eu, nu mă codesc nicicum s-o spun!

CREON
(către paznic)
Tu slobod eşti acum şi unde vrei te du,
Că nici o vină-apasă-asupra ta!
(către Antigona)
Iar tu,
Vorbeşte scurt şi fără-ntortocheri! Ştiai
Ori nu de-opreliştea ce poruncit-am eu?
ANTIGONA
Ştiam! Că doar porunca-ţi auzit-au toţi
CREON

Şi-atunci, cum îndrăznit-ai legile să-mi calci?
ANTIGONA
Nu Zeus mi-a dat atari porunci! Şi-atare legi Nu dat-a omului nici Dike* — ea, ce stă
1 Zeiţa dreptăţii: după Hesiod, fiica lui Zeus şi a "luminatei echităţi" (*Themis).*

Cu zeii din Infern. Şi eu până-ntr-atât
De tare-a ta poruncă n-o socot încât
Pe om să-l vârtoşească a-nfrunta pe zei!
Că legile zeieşti nu-s scrise-n slove,[1] nu-s,
Dar pe vecie-s legi şi nu-s de azi, de ieri,
Ci-s vechi de când nu şti-va nimeni şi nicicând.
Şi-aveam eu şăje_calc de frica unui om?
O! asta nu! Şi zeii nu m-or osândi!
Că moartea tot nu pot — chiar far' porunca ta —
S-o ocolesc, ştiam!... Şi de mi-i dat să mor
'Nainte de soroc, mai bine-o fi! Să mori
Când nu mai pridideşti de-atâtea suferinţi,
Cum pătimesc eu azi, nu-i oare un folos?
Vezi dar că soarta ce-mi găteşti nu-i nicidecum
Un rău, dar groaznic chinu-mi mi-ar fi fost să-l văd
Pe-al maică-mi fecior cum după moartea lui
Ar fi rămas făr' de mormânt. Fă dar ce vrei!
Iar de-ăi gândi că fac un lucru nebunesc, \I
Nebun e cel ce că-s nebună-ar socoti!
CORIFEUL
Leită taică-său! Ne-ncovoiată ca şi el! Nici vrea, nici ştie suferinţii-a se pleca.
1 Opoziţia aici pusă în lumină între legea scrisă, omenească, şi legile nescrise ale Firii constituie o temă mult dezbătută în gândirea lui Sofocle, când, mai ales din rândurile sofiştilor, s-au ridicat glasuri hotărâte pentru a proclama primatul dreptului natural.

CREON
Acei din fire mai ţepoşi — să ştii — sunt cei Mai lesne prăbuşiţi... Şi fierul e vârtos, Dar cum se-nmoaie-n jar şi ce uşor îl frângi! Şi-un cal sireap îşi ia zăuş, dar ce uşor Cu o zăbală de nimic mi ţi-l struneşti! Cui nu-i de capul lui, ci altora li-i rob, Se cade-a nu fi prea trufaş; dar ea prea mult S-a semeţit când legile mi le-a-nfruntat, Iar îndrăznelii-i puse vârf când şi în slăvi Isprava să-şi ridice-şi vrea şi-o fală chiar îşi face-acum. N-aş fi bărbat — ci ea ar fi -De far' osândă aş lăsa din mâna mea Pe-aceea ce porunca mi-a călcat... O! nu! De-ar fi şi fiică-a soră-mi' şi rudă mai De-aproape cu acei cari în al meu cămin Pe Zeus îl proslăvim, nici ea, nici

soră-sa De-o soartă-amară n-or scăpa, că soră-sa-i De vină ca şi ea, c-au pus la cale azi îngropăciunea lui... Chemaţi-o! E-n palat. Doar o văzui! De-a binelea ea şi-a sărit Din minţi... Acei ce-n umbră mârşăvii urzesc, Nici săvârşitu-le-au măcar şi s-au şi dat De gol...
(privind către Antigona)
1 Mama Antigonei şi a Ismenei, Iocasta, era sora lui Creon. De altminteri tocmai această legătură cu familia fostului domnitor explică ridicarea lui în fruntea Tebei.

Dar îi urăsc pe-acei cari, mârşăvii Făcând, mai vor apoi şi-n slavă-a le-nălţa!
ANTIGONA
Ei, da! M-ai prins. Mai mult ca moartea-mi ce mai vrei?
CREON Atâta doar! Eu moartea-ţi vreau şi mi-i de-ajuns.
ANTIGONA
Şi-atunci de ce-ăi mai zăbovi? Ah, scârbă mi-i De tot ce spui! Şi fie-ntotdeauna-aşa! Eu ştiu că hâdă, hâdă ţi-i şi vorba mea, Dar ce mai mare slavă pot râvni decât Că fratele-mi putut-am îngropa?
(Privind către bătrâni) Şi toţi
De-aici, din jur, mărturisire-ar toţi că drag Li-i ce-am făcut, dar frica-i amuţi pe toţi Şi tac chitic, că tiraniei-i este dat Să facă tot, să spună tot — şi doar ce vrea!
CREON
Doar tu, dintre tebani, doar tu gândeşti aşa!
ANTIGONA
Ba toţi, dar nu zic cârc, că, de!, doar eşti aici...
CREON
Şi tu, tu nu roşeşti că nu gândeşti ca ei?

ANTIGONA
Ruşine nu-i pe cei de-un sânge să-i slăveşti!
CREON
Dar celălalt nu oare tot de-un sânge ţi-e?
ANTIGONA
Ba da, de-o mamă-s da! de-un tată-s amândoi.
CREON
Slăvind pe unul doar, cel'alt nu-i pângărit?
ANTIGONA
Acel ce-i în mormânt nu ar vorbi-n ăst chip.
CREON
Ba da, de l-ai slăvi la fel şi pe-ăl hain!
ANTIGONA
Dar frate el i-a fost, nu-i fostu-i-a un rob.
CREON
El ţara-şi apăra! Cel'alt şi-o răvăşea.
ANTIGONA
La Hades, jos, o lege-i — una ! — pentru toţi.
CREON
Cei rai nu fi-vor răsplătiţi cum sunt cei buni.
ANTIGONA
Or sfinte-or fi aceste legi şi printre morţi?
CREON
Da! da! Şi mort, vrăjmaşu-mi este tot vrăjmaş.
ANTIGONA
Al vieţii-mi rost e să iubesc, nu să urăsc!

CREON
Te du-n pământ! Pe cei de-acolo să-i iubeşti! Cât fi-voi viu, nu o muiere-o cârmui!
(Ismena se iveşte în pragul palatului. Doi sclavi o întovărăşesc)
CORIFEUL
Dar iat-o în prag pe Ismena! E toată In lacrimi, că sora-şi iubeşte. Un nor coborât-a pe frunte şi chipu-i Aprins şi sluţit de durere! Frumosu-i obraz e lacrimi şi jale.
CREON
(către Ismena)
1 u, vipera care-n palat te-ai furişat Ca sângele-n ascuns să-mi sorbi! Cum n-am ştiut Că două scorpii eu hrăneam, ce tronu-mi vreau Să-l deie peste cap? Hai! Zi-i: părtaşă-ai fost La-ngropăciunea lui? Ori juri că nici ştiai?

106
107
ISMENA
De vină-s da! de-ngădui-va-mi ea s-o spun; Părtaşa-ăm fost şi vina-mi vreau cu ea s-o-mpart.
ANTIGONA
Nu-ţi iartă ca s-o spui zeiţa Dike, ea!
N-ai vrut să mă urmezi; nici eu acunite vreau.
ISMENA
în suferinţa-ţi vreau — şi nu roşesc nicicum — Primejdia ce-nfrunţi s-o-nfrunt acum şi eu.
ANTIGONA
îl ştie Hades pe făptaş! Şi morţii-l ştiu!
Cei cari nu vorba doar iubesc nu-mi sunt iubiţi.
ISMENA
Nevrednică să nu mă crezi că-s, sora mea; Să mor şi eu, slăvind acum pe-al nostru mort.
ANTIGONA
Părtaşă-n moarte n-ai să-mi fii! Şi vina-mi, nu! Asupră-ţi nu ţi-o lua! Mor eu, e de ajuns!
ISMENA
1 De-ar fi să mori, cum oare viaţa-aş mai iubi?
ANTIGONA
Pe Creon să-l întrebi! Ţi-i grijă doar de el!
108
ISMENA
De ce şi sufletu-mi răneşti? Ce-ăi folosi?
ANTIGONA
Mă.doare-n suflet, da! de tine dacă-mi râd.
ISMENA
Dar cum — măcar acum — putea-voi să te-ajut?
ANTIGONA
Tu scapă-ţi viaţa ta! Eu nu te-oi pizmui.
ISMENA
De ce cu tine-odată n-aş muri şi eu?
ANTIGONA
Ales-am ce-am vroit: eu, moartea! viaţa, tu!
ISMENA
Te-am prevestit la vreme doar — n-ăi spune nu!
ANTIGONA
Dreptate-ai tu — spun mulţi — dar alţii zic că eu.
ISMENA

Dar totuşi vina-i deopotrivă-a ta şi-a mea.
ANTIGONA
Pe pace fii! Tu-n viaţă eşti... Eu sufletu-mi De mult mi-am dat, ca să-i ajut pe morţii mei.

CREON
Smintite-s amândouă, văd! Dar una azi S-a fost smintit; cealaltă-i din născare-aşa.
ISMENA
Şi cei ce-s din născare, rege, înţelepţi, Se năucesc când mari năpăşti îi copleşesc.
CREON
Aşa păţişi, când cu-o mârşavă te-nhăitaşi.

ISMENA Dar viaţa-mi, fără ea, ar mai avea vreun rost?
CREON
De ea nu-mi mai vorbi, ci spune-ţi c-a murit!
ISMENA
Cu-al tău fecior s-a logodit! Cum s-o omori?
CREON
Sunt şi-alte brazde de arat pe ăst pământ!
ISMENA
Dar nu aşa-nţelesu-s-au şi el şi ea!
CREON
Eu alui meu fecior femeie rea nu-i vreau!

ISMENA
O! Hemon drag, cum tatăl tău te ia de sus!
CREON
De-ajuns! Dă-mi pace tu, cu nunta ta cu tot!
CORIFEUL
Soţia-i lua-vei tu chiar alui tău fecior?
CREON
Dar ăstei nunţi chiar Hades pune-i-va sfârşit.
CORIFEUL
Sortită-i morţii — vad acum — din vrerea ta.
CREON
Cum spus-ai tu, aşijderea gândesc. Hai! sclavi, Daţi zor! Duceţi-le de-aici! Nu zăboviţi! Şi zăvorâţi.le-n palat! Şi slobode Nu vor mai fi! Că zornic la picior o iau Şi cei viteji, pe Hades de-l zăresc venind. (Sclavii pleacă, ducând cu ei pe Antigona şi pe Ismena. Creon rămâne în scenă).
CORUL
Strofa 1
Ferice-s aceia ce făr' de amaruri Trăitu-şi-au viaţa! Când zeii Căminul cuiva să-l surpe voi-vor, Năpăşti făr' de număr zvârli-vor

Pe şirul urmaşilor lui... Aşa e Când urlă din Tracia vântul Năprasnic şi valuri şi valuri ridică, De scormone tot din adâncuri De mare şi-n sus vârtejeşte nisipul Cel negru, iar ţărmul năprasnic Izbit de talazuri în vuiet vuieşte.
Antistrofa 1

Pe toţi Labdacizii,[1] pe neamul acesta Ce-atât pătimit-a, văzut-am Năpăşti şi năpăşti că-i loviră. O vârstă Se stinge şi alta-i urmează, Dar ea-i moştenit-a blăstemul. Potrivă-i Un zeu s-a pornit şi nu e Scăpare... Când azi licărea o nădejde Asupra acestei din urmă Mlădiţe din neamul Oedipos, a morţii Ţărână şi nesăbuita-i Vorbire şi-orbire au stins-o acuma.
Strofa 2
Ce om, în frufia-i, putea-va înfrânge Puterea ta, Zeus? Pe tine Nici somnul, stăpân peste toate, nici vremea-n Rotirea-i zeiască, ce-i fără Istov, nicicând nu te-o-nfrânge pe tine!

1 *Labdacizii.* urmaşii lui Labdacos, rege legendar al Tebei.

Tu făr' bătrâneţe domni-vei
în veci pe Olimpul cu strălucitoarea-i
Lumina! Ca ieri, în vecie,
Aceleaşi rămâne-vor legile Firei!
Belşugul prea mare nu vine
Doar singur, ci-aduce şi multe amaruri.

Antistrofa II Mereu schimbăcioasa nădejde i-ajută Pe unii, pe alţii-i înşeală în tot ce ades uşuratic visează.[1] Nădejdea furiş se strecoară în om, pân' clipa veni-va când talpa-i Şi-o frige. Ah! tare-nţeleaptă-i Zicala vestită: cui drumul pierzării Un zeu i-l deschide, tot răul Sub chipul de bine-i se-arată. Şi doară-n Răstimpul acesta fugarnic El fi-va ferit de amaruri şi rele.
(dinspre palat vine Hemon).
CORIFEUL
Dar iata-l! E Hemon, din fiii-ţi mezinul. Or vine zdrobit de durere Că maşteră soartă avu Antigona Ce-n pragul nuntirii-a pierdut-o?

1 O dată mai mult, se cuvine relevată neîncrederea accentuată cu care poeţii şi gânditorii greci vorbesc despre speranţă.

i

El plânge c-a fost doar visare deşartă. (Hemon, venind de departe, dinspre oraş, se îndreaptă spre palat. Creon, vorbind mai întâi pentru sine, se adresează imediat lui Hemon).
CREON
Mai bine decât zodierii-om ştiu acum: Venit-ai, fiule, ciudos pe tatăl tău, C-aflaşi ce soartă-i hărăzii logodnicii? Sau orice-aş fi făcut, tu tot m-ai îndrăgi!
HEMON
O! Tată,-n toate-ţi sunt supus: să mă îndrumi Cu sfatu-ţi părintesc şi eu te voi urma! Nuntire pentru mine nu-i — oricare-o fi — Ce-aş pune-o mai presus decât e_u_vrerea-ţi pun.
CREON
O! Fiul meu, ca toate vrerii părinteşti I se supun, ăst gând să-ţi fie îndreptar! Că de râvnim copii şi de-i hrănim la sân, E ca s-avem urmaşi supuşi ce-or răzbuna Pe-ai lor părinţi, potriva celor ce li-au fost Vrăjmaşi, şi vor slăvi pe cei ce-au fost de ei Slăviţi. Căci dacă zile-ai dat unui copil Cui de părinţi nici i-ar păsa, doar un izvor De-amar ţi-ai dat, iar alor tăi vrăjmaşi prilej De râs le-ai dat. De farmecul vrunei femei Să nu te laşi momit şi capul nu cumva, O! **fiul** meu, să-ţi pierzi, că-ntr-un cămin, să ştii,

De gheaţă-s buzele ce-ţi dă femeia rea!
Nu-i rău mai rău decât în însuţi neamul tău
Să-ţi ai duşmani! Alung-o deci! Vrăjmaşă ţi-i!
La Hades ducă-se şi-acolo o nunti
Cu cine-o vrea! Dar fiindcă-am prins-o doar pe ea,
Din toţi ai mei supuşi, poruncile-mi călcând,
Cetăţii-n tregi eu de minciună nu m-oi da!
Cu viaţa-i va plăti! Să-l cheme cât o vrea

Pe Zeus, ce peste cei de-un sânge-i veghetor!
Că de-oi lăsa pe-ai mei să-mi fie răzvrătiţi,
O! cei străini cum s-or zburli! De-ăi fi stăpân
în casa ta, cetăţii-i fi-vei bun cârmaci.
Dar cel ce legile cetăţii va-nfrunta
Şi-o vrea, măros, a-i cârmui pe cei ce-i sunt
Cârmaci, din gură-mi laude n-or auzi!
Dar cui cetăţii-i e cârmaci să te supui
Şi-n cele mici, şi-n tot ce fi-va drept şi-ncai
Nedrept de-ar fi... ca cel ce ştie-a fi supus
Va şti — nicio-ndoială n-am — şi da porunci,
Şi-n toiul luptei-n vălmăşag nu s-o clinti
Din loc, ci rămânea-va dârz şi credincios!
Neascultarea-i cea mai grea dintre năpăşti:
Ea năruie căminuri şi cetăţi şi-ades
Pe fugă-n lupte-oştirile le-a pus... Dar când
Maimarilor mulţimile li s-or pleca
Şi-or fi supuse lor, scăparea-şi vor afla!
Cuvine-se pe-ale cetăţii rânduieli
Să le păzim şi-unei femei nu ne-om pleca!
Din cârmuire răsturnaţi de-o fi să fim,
încai să fim de-un om, dar de-o muiere nu!

CORIFEUL
De anii-ăi mulţi lăsatu-ne-au la minte-ntregi, Am zice că-i mintos şi înţelept ce spui.
HEMON
Când zeii-i dat-au minte[1] omului, i-au daţ Cea mai de preţ dintre comori. Şi eu n-aş vrea, Nici n-aş putea să spun că azi, prin gura ta, Nu adevărul a vorbit! Dar înţelept Şi alţii să grăiască pot, nu numai tu. Iar ce-mpotrivă-ţi s-ar urzi ori s-ar cârti, La pândă-oi sta, să dibui tot — doar mi-s dator! Că-n faţa ta un om de rând va amuţi Când şti-va că urechile-ţi, cu vorba lui, Ţi-ar supăra... Ci eu, din umbră-oi dibaci Ce-n taină şopoti-vor toţi şi cum jelesc Pe astă fetişcană-acum, că va pieri Şi-avea-va groaznic un sfârşit:^'Ce vina-avea? Şi ce-a făcut? O faptă de-nalţat în slăvi! Pe fratele-i, căzut luptând, ea n-a răbdat Sa-l ştie făr' mormânt, de păsări şi de câini Hulpavi să-l vadă zdrumicat!... Nu s-ar cădea Cununi pe frunte-a-i împleti?" se-ntreabă toţi, Cârtindu-te-n furiş. Dar, tată, eu nimic Mai scump pe lume n-am ca fericirea ta!

1 Textual: raţiunea *{phrenas)*. De-a lungul celei mai mari părţi a intervenţiei lui, Hemon dă dovadă de moderaţie. De-abia spre sfârşit, în faţa încăpăţânării agresive a lui Creon, indignarea lui izbucneşte nestăpânită.

Căci unui fiu podoabă mai frumoasă nu-i Decât să-şi vadă el pe taică-său slăvit. Şi-un fiu slăvit mândrie-i fi-va tatălui! Să nu cumva să crezi că numai tu-nţelept Vorbeşti! Pe cei cari cred că nimeni nu-i isteţ Ori înţelept ca ei şi cu al vorbirii dar, De-i scociori mai adânc, îi vezi că-s goi-goluţi. Oricât de iscusit ăi fi, ruşine nu-i Să mai înveţi! Nu-i bine-a fi-ncăpăţânat. Pe ţărmul apelor ce s-au umflat de ploi Şi vijelii, copacii cari s-or mlădia Nici crengile nu-şi pierd, dar cei cari s-o propti Ţepoşi, ei fi-vor smulşi cu rădăcini cu tot. Vâslaşul ce-şi învârtoşează pânzele, Trăgând de-odgon, şi nu le-ntoarce după vânt, Vedea-va-şi lotca bâldâbâc, cu talpa-n sus, Ci mută-ţi gândul, hai! Şi nu mai fi-nciudat! Prea vârstnic nu-s, o leac de minte însă am, Şi-mi zic că omul cel hârşit de ani, batâr Că şti-va tot — şi asta nu se-ntâmplă des — Tot trage-va, din sfatul altuia, folos.
CORIFEUL
De-a spus ceva-nţelept, o! rege, să-l asculţi, Iar tu pe taică-tău! Voi doi vorbit-aţi drept.

CREON
Dar ce? Acum, la vârsta mea, un tinerel Ca el m-o dădăci să fiu mai chibzuit?
117
HEMON
De-i drept ce-ţi spun, ascultă-mă! Tu nu căta La vârsta mea! La faptele-mi să mi te uiţi.
CREON
Or vrei să-i şi slăvesc pe cei ce-s răzvrătiţi?
HEMON
Pe cei mârşavi nicicând ţi-oi spune să-i slăveşti.
CREON •
Ce oare alt făcut-a ea-n sminteala ei?
HEMON
Norodul tot gândeşte-n Teba altcumva!
CREON
Dar ce? Norodu-mi porunci-va ce-am să fac?
HEMON
Vezi că vorbeşti de parc-ai fi un tinerel?
CREON
Dar ţării cine alt, nu eu îi sunt cârmaci?
HEMON
Ce ţară oare-o fi a unui singur om? [1]

1 Mai degrabă decât a unui teban din milenul II î.e.n., mustrarea lui Hemon e a unui contemporan al lui Pericle care, într-o cuvântare reprodusă de Tucidide, declară cu mândrie: " *Trăim sub o rânduialăpolitică ce nu are de râvnit legile altora: departe de a-i imita, suntem mai degrabă o pildă pentru unii. Numele său este* democraţia, *fiindcă ocârmuirea statului nu se reazemă pe puţini, ci pe cât mai mulţi".*
118
CREON
Dar oare ţara nu-i a celui ce-i cârmaci?
HEMON
Doar un pustiu de-ai cârmui, i-ai fi stăpân!
CREON
(lui însuşi) El astei femeiuşti îi luat-a parte azi...
HEMON
Păi tu femeie-ăi fi? Că ţie parte-ţi luai!
CREON
Nemernice! îl judeci tu pe tatăl tău?
HEMON
Pe el, când văd că săvârşeşte nedreptăţi.
CREON
Când dreptul cârmuirii-mi apăr sunt nedrept?
HEMON
Nu-l aperi, joc de-ţi baţi de legile zeieşti.
CREON
Bicisnic om! Cum te-ai robit unei femei!

HEMON
Dar rob al unor josnice porniri eu nu-s!
119
CREON
N-ăi fi, dar azi tu vorbe-avuşi doar pentru ea.
HEMON

Ba pentru noi şi pentru zeii din Infern!
CREON
Cât zile-o mai avea, cu ea nu te cununi!
HEMON
De va muri, şi-un altul rherge-va-n mormânt!
CREON
Cutezi cumva să mă înfrunţi? Să mă-nspăimânţi?[1]
HEMON
Eu uşurinţa-ţi doar ţi-o-nfrunt. Nu te-nspăimânt.
CREON
Mă dăscăleşti? Plăti-vei scump... Smintitule!
HEMON
De n-ai fi tatăl meu, aş zice că băsmeşti.
CREON
Eşti rob unei femei! Nu mă mai ameţi!

1 Ameninţarea lui Hemon nu priveşte pe rege, cum se va vedea mai departe; Creon se înşeală asupra intenţiilor lui.

HEMON
Că n-oi vorbi doar tu. Ce alţii-ţi spun n-asculţi?
CREON
Aşa? Te vei căi, jura-m-oi pe Olimp, Să ştii! că mă-mproşcat-ai cu ocări...
(către un sclav:) / Hei, tu!
t\ Pe astă scârnavă de fată să-mi aduci...
S-o văd cum duhu-şi da-va-n văzul celui drag!
HEMON
Să nu cumva să crezi — o! nu — că va muri Sub ochii mei! Pe mine-aici nu mă mai vezi, Mânia poţi să ţi-o deşerţi cu cei ce-ţi sunt Prieteni şi-s supuşi şi te-or putea răbda! ,.,
(Hemon pleacă zorit.) •*'
CORIFEUL '(
Se duse, rege, foc şi pară de-nciudat, La vârsta-i, rău mocneşte-un suflet chinuit!
CREON i;:
Ci ducă-se! Şi creadă el ca-i mai presus De toţi! Dar el, de moarte nu le va scăpa!
CORIFEUL
Pe amândouă deci tu morţii le-ai sortit?

;

CREON
Că bine zici! Pe cea nevinovată-o cruţ.
CORIFEUL
Dar soră-si ce moarte-n gându-ţi i-ai urzit?
CREON
Pe-un cărărui pustiu, ce n-a văzut picior De om, de vie-oi du&ej-Oj^corbuljinei stânci! Voi fereca^o! Hrană-i da-voijdoar atât Cat să nu fac păcat, iar Tebei ca să-i cruţ Ruşinea morţii ei!... Lui Hades roagă-se Oricât, că-i singur, dintre zei, slăvit de ea, Şi poate moartea-i va cruţa, ori o-nvăţa Că-i în zadar a proslăvi pe morţii din Infern. (Creon pleacă.)
CORUL
Strofa 1

O! Eros,[1] în veci neînfrântule Eros, Şi fiarele-n mrejele tale Le-nlănţui! Tu-n noapte îţi legăni hodina Pe moi obrăjiori feciorelnici. Pribeag, tu străbaţi peste mări, peste valuri! Pătrunzi şi-n bârloguri de fiare! Nici zeii cei veşnici nu scapă de tine, Nu-ţi scapă nici omul vremelnic.

1 *Eros.* fiul Afroditei, personificarea iubirii şi a dorului.

Pe cel ce îl prins-ai în iţele tale Lovit-l-a mare sminteală!

Antistrofa 1

Tu chiar şi pe cei ce-s cu duhul dreptăţii Spre fapte nedrepte-i mâna-vei Şi-i duci la pierzare. Tu astăzi stârnit-ai Şi vrajbă-ntre oameni de-un sânge! Ajunge-o privire zvârlită din ochii Nurlii ai vreunei fecioare Şi ea biruit-a şi-a legii putere. Stăpân eşti pe legile Firii, Cu zeii cei mari! în veci se juca-va Cu noi Afrodita,[1] ne-nvinsa!

(Vine Antigona, adusă de doi slujitori. Are mâinile prinse în lanţuri).

CORIFEUL

Când însumi văd astăzi ce ochii-mi văzură,
îmi vine să calc peste lege
Şi nu-mi pot opri nici şiroiul de lacrimi,
Când văd pe-Antigona pornită
Spre-al nunţii culcuş — lăcaşul cel veşnic.

ANTIGONA

Strofa 2

Priviţi-mă, voi cetăţeni din ţara-mi Străbună! Eu calea ne-ntoarsă

1 *Afrodita:* zeiţa frumuseţii şi a dragostei.

Străbate-voi astăzi şi cea de pe urmă
A soarelui rază vedea-voi.
Ca Hades, ce-n veci îi adoarme pe oameni,
Spre ţărmu-Acheronului,[1] iată,
De vie mă duce, dar parte n-avut-am
De-a nunţii cunună şi-n pragul
Culcuşului cântec de nuntă nu-mi fuse
Priveghiul Şi astăzi nuntirea-mi
Cu râu-Acheron eu pe veci săvârşi-voi...

CORIFEUL

Slăvită pornit-ai tu astăzi spre-al morţii
Lăcaş de ţărână, dar n-ai fost
De-o boală, de-o molimă grea mistuită
Şi nici nu pierit-ai prin lance,
Ci însăşi de voie şi-n voie pornit-ai
Spre-adâncul lăcaş al lui Hades.

ANTIGONA

Antistrofa 2 Eu ştiu povestirea sfârşitului jalnic Ce-avut-a pe stânca Sipylos [2] Acea frigiană[3] ce-a fost lui Tantalos

1 *Achemir.* fluviu din Infern, hotar între lumea viilor şi lumea morţilor.

2 *Sipylos:* munte în Frigia, ţinut în centrul vechii Asii Mici, la sud de Misia.

3 *Niobe:* soţia lui Amfion, regele Tebei. Mândră de cei 12 copii ai ei, ea deşteaptă invidia zeiţei Latona, care puse la cale moartea lor. De durere, sărmana *Niobe* se prefăcu în stâncă.

Fecioară şi cum împrejuru-i,
Ca iedera scai împletiă, au strâns-o
Pietroaiele stâncii... întruna-i
Bătută de ploi şi zăpezi — auzit-am —
Şi lacrimi şi lacrimi, sărmana,

îi curg printre gene şiroaie şi trupu-i
E leoarcă de plânset... Şi zeii-mi
Găti-vor şi mie aşijderea soartă!

CORIFEUL

Dar ea o zeiţă era şi din viţă
Zeiască purcede. Noi suntem
Doar oameni, din oameni vremelnici. Tu însă
Şi-n moarte slăvită eşti astăzi
Şi-avut-ai ursită ca şi semizeii!

ANTIGONA

Strofa 3

De ce ţi-oi mai râde de mine? Pe zeii Pământului meu! Aşteaptă Să mor! De ce să-ţi aud şi din viaţă A tale batjocuri? Ah! Ţară Şi voi pământeni ai ţării-mi străbune! Izvoare-ale Dirkei!... O! sfinte Meleaguri din jurul cetăţii viteze a Tebei! Să fiţi mărturie cum nimeni, Prieten, mă plânge că fără de lege Pornesc înspre hruba ce-mi fi-va Mormânt cum nici fost-a vreodată! Sărmana De mine, eu parte n-avut-am

Să stau nici cu viii şi nici cu aceia Trecuţi în hotarele morţii!

CORIFEUL

Avuşi peste fire-ndrăzneală, dar Dikei, Zeiţei, tu tronu-i izbit-ai Şi, iată, căzut-ai şi astăzi păcatul Părinţilor tăi ispăşi-vei!

ANTIGONA

Antistrofa 3

Ce gânduri de jale îmi scociori în mine Vorbindu-mi de jalnica soartă A tatii, ce fuse şi-a noastrq! Cumplită Ursit-au avut Labdacizii, Vestiţii! Vai, ăle păcate-ale mamii, Sărmana, şi-a ei dezmierdare-n Culcuşul nuntirii cu tata, pe care-l Născuse! Sărmana de mine, Ce grele păcate-mi avură părinţii! Cu blăstem şi fără nuntire, Porni-voi spre ei şi cu ei împărţi-voi Lăcaşul cel veşnic! Ah, frate.[1] Ce jalnică-ţi fuse a ta cununie! Tu astăzi, de-acolo, din moarte, Pe mine mă smuls-ai tu vieţii.

1 Apostrofa Antigonei se adresează nu lui Polinice, căzut sub loviturile lui Eteocle, ci lui Oedip — totodată părinte şi frate pentru nenorocita-i fiică, pe care, de dincolo de mormânt, o împinge la pieire.

CORIFEUL

Pe morţi a-i slăvi este-o faptă smerită, Dar vel-dregătorul nu rabdă Să-i calci vreo poruncă. Or, firea-ţi trufaşă Te duse acum la pierzare.

ANTIGONA

Ep od a

M-or duce, vai mie, pe drumul ce-aşteaptă, Şi nimeni m-o plânge şi-s fără Prieteni şi făr' cununie şi raza Cea sfântă de soare eu n-oi mai Vedea-o vreodată şi nici un prieten Nu-mi fi-va în juru-mi, sărmana! Şi nimeni jăli-va-mi ursita-mi amară!

(Creon vine dinspre palat)

CREON

(către paznicii care conduceau pe Antigona) Nu ştiţi că din jăliri şi bocet nu-i un om Ce-n faţa morţii s-ar opri de-ar fi lăsat? Ce-mi staţi? Aduceţi-o de zor! Mormânt săpat[1] în scorbură de stânci să-i daţi, că-aşa vreau eu! Acolo s-o lăsaţi şi duhul să şi-l dea! Ori mai trăiască, dacă vrea, în ăl mormânt!

1 Judecând după expresiile folosite de Sofocle pentru a descrie hruba unde urmează să fie închisă eroina, mai curând decât o peşteră, pare să fie vorba de un hipogeu de felul "mormintelor cu cupolă", frecvente în Grecia celei de a doua jumătăţi a mileniului al II-lea î.e.n.

A morţii-i vină n-o port eu! Cu cei ce-s vii Nu-şi mai avea-va ea nicicând lăcaş! Nicicând!

ANTIGONA

O! gropişte! O! tu, culcuş al nunţii-mi, tu,
Lăcaş ce-mi fi-va veşnic sub pământ! Pornesc
Spre tine-acum, spre morţii mei — că mulţi mi-au fost
De Persefona[1] găzduiţi — pornesc şi eu,
Ce-am fost mai urgisită decât toţi; pornesc
Când încă nu-mi bătuse-al vieţii-mi greu soroc.
Nădejdea doar, pornid spre voi, m-o legăna
Că ţie, tată-ţi fi-va drag şi-ţi va fi drag
Şi ţie, mamă, da! şi ţie frate drag,
Să fiu cu voi! cu mâna mea v-am fost lăiat,
Găteala morţii v-am făcut şi v-am stropit
Cu apă sfântă eu!... Şi-acum, Polynikes,
Că leşu-ţi îngropai, vezi ce răsplată-avui!
Cinstirea morţii eu ţi-am dat — cei buni o simt!
... Copil de-aş fi avut, ori soţ, ce-ar fi murit,
Ei putrezeau far' de mormânt, dar eu să-nfrunt
Cetatea — asta nu!... Şi cărui gând mă plec?
Că soţ de-aş fi pierdut, un altu-aş fi aflat!
Copilu-mi de-mi pierdeam, copil c-un alt bărbat
Aş fi avut! Dar frate cum aş mai avea?
Că doar şi tatăl meu şi maică-mea îmi sunt
La Hades ferecaţi! Vezi dară, frate drag,
De ce cinstire-ţi dat-am azi mai mult decât

1 *Persefona:* fiica Demetrei, soţia lui Pluton, regina lumii subpământene.

Oricui, lui Creon de-am ajuns acum să-i par C-o făr'delege-am săvârşit!... în mână-i sunt!... Mă duce spre mormânt, far' nici să fi ştiut De-al nunţii drag desfăt. Nici soţ eu n-am avut, Nici prunc n-am alăptat! Şi singură — că toţi M-au părăsit — de vie-acum spre-al morţilor Lăcaş cobor... Ce lege-a zeilor căleai? Să-mi mai ridic ochii spre ei? Vai mie, vai! Şi sprijin cui să-i cer? Cucernică fusei, Şi-acum ponosu-l port cum legea-aş fi călcat? De zeii-au socotit că-i drept să-ndur ce-ndur, Nu m-oi jăli! O făr'delege-am săvârşit; Osândei deci mă-nclin! Dar alţii vinovaţi De-ar fi, dea zeii-atât să pătimească ei, — Atâta doar! cât pe nedrept azi pătimesc!

CORIFEUL

Mereu aceleaşi vechi furtuni Azi sufletul ţi—1 vânzolesc.

CREON

Se vor căi cei care-acum Aşa de-agale-o duc de-aici!

ANTIGONA

Dar astă vorbă-mi spune, vai! Ca moartea-mi este la doi paşi.

CREON

Nici nu te-mbiu să tragi nădejdi Că fire-ar cu putinţă altcum.

ANTIGONA

O! Teba, tu pământ străbun! O! Zei, strămoşi ai alor mei Străbuni! Ce zornic ei mă duc! Priviţi, cârmaci ai Tebei, voi, Ce-ndură ultimul vlăstar Regesc — şi de la cine, vai! — Că azi

cucernic m-am purtat!
(Dusă din urmă de paznici, Antigona se îndepărtează. Creon se întoarece în palat.)
CORUL
Strofa 1
Doar şi Danae îndurat-a o soartă Ca tine,[1] că-i luat-au lumina Cerească şi-n tainiţa-au dus-o-ntre ziduri De-aramă, de nimeni văzută! Culcuşu-i mormântul! Şi doară purcede Şi ea dintr-o viţă vestită, în trupu-i chiar Zeus semănase din ploaia-i De aur! Puterii ursitei Nici ploaia, nici Ares, nici zidul cetăţii Cel tare, nici năvile negre Bătute de valuri, nicicând îi scăpa-vor!

1 Prevenit de un oracol că era sortit să piară ucis de un nepot, Acrisios, rege în Argos, îşi închise fiica într-o tainiţă subpământeană, fără să poată împiedica îndeplinirea profeţiei; rodul dragostei lui Zeus pentru Danae avea să fie Perseu.

Antistrofa 1 Şi fiul aşa furtunos al lui Dryas,[1] Ce-a fost al edonilor rege, închis de Dionysos fost-a-ntre ziduri De piatra, c-avut-a vorbire Semeaţă. Şi-atunci şi mânia-i aprinsă Se stinse! Târziu înţeles-a Că-i mare sminteală vorbirea trufaşă Cu zeii, că el pe bachante-n [2] Pornirea lor sfântă voind să le-oprească Şi focul lui Bachus să-l stingă, Mâniat-a pe Muze, ce drag au se flaut.
Strofa 2
De sus, de pe Stâncile Negre, ce marea în două-o despică, vezi ţărmul, Bosforul, şi-n Tracia vezi Salmidesos,[3] Pe unde şi Ares, slăvitul Pe aste meleaguri, văzu pe feciorii Cei doi, — feciorii lui Phineus [4] — Cu chipul sluţit de-o femeie aspidă, Ce rău înţepatu-le-a ochii,
1 Lycurg, regele tracilor edonieni, în legătură cu care vezi *Iliada,* VI, 13 şi urm,; tatăl său Dryos era rege trac.
2 *Bachante.* adepte ale cultului lui Bachus.
3 *Salmidesos:* oraş pe coasta tracă a Mării Negre.
4 Plexippos şi Pandion, orbiţi de mama lor vitregă şi închişi după aceea, la fel ca Antigona. Jalnica lor poveste pare să fi inspirat pe Sofocle în două piese astăzi pierdute.

De-orbit-au... Dar nu cu vreo spadă-i lovit-a,
Ci însăşi cu mâna-i cruşită
De sânge, cum şi cu suveici ascuţite.
Antistrofa 2
Surpaţi de durere, sărmanii-şi dau duhul, Jălindu-şi cea soartă amară, Că maica lor nuntă cu blastem făcuse, Măcar că-i de-obârşie veche: Ii fost-a strămoş Erechteos i,,. Şi tatăl, Boreas,[2] de viţă zeiască-i! Ea-n peşteri crescuse, departe, în pline Furtuni părinteşti... Măcar că Fugea ca un cal peste dealuri râpoase, De Parcele[3] fără de moarte Şi ea fu lovită! O! fata mea dragă!
(După câteva clipe de tăcere, soseşte Tiresias. Un copilandru îi arată drumul. Se îndreaptă către ascultători).
TIRESIAS
Cârmuitori tebani, facut-am drumu-n doi, Dar dintre noi, vedea doar unul pentru doi, Că far' de călăuz cu greu păşeşte-un orb!

1 *Erechteos.* rege legendar al Atticii.
2 *Boreas.* vântul de nord, dinspre Tracia.
3 *Parcele*sau *Moireler.* ursitoarele *{Clotho, Lachesis şi Atropos).*

CREON
Tiresias, uncheşule, ce veste-mi dai?
TIRESIAS
Ţi-oi spune tot, dar pe tâlcuitor s-asculţi!
CREON
Dar de la sfatul tău nicicând nu m-abătui.
TIRESIAS

De-aceea şi-nţelept cetatea-ţi cârmuişi!
CREON
E drept! Că din povaţa-ţi mult folos am tras.
TIRESIAS
Gândeşte-te!... Un pas greşit... şi eşti pierdut.
CREON
Dar ce-o mai fi? Doar că te-aud şi mă-ngrozesc.
TIRESIAS
De-asculţi ce-mi spune meşteşugufrrfeu, ăi şti: Cum stăm aşa-n străvechiu-mi jilţ de zodier, Şi păsări fel şi chip în juru-mi forfoteau, Deodat-aud un croncănit ţipos, cobind A rău, cum nici c-am auzit! Se sfâşiau Cu ghearele — m-ara dumirit — că-asurzitor Din aripi hârşcâiau... Spăriat, prinoase vrui S-aduc pe-altaru-aprins, dar flăcări nicidecum

Hefaistos[1] zvârlea... Grăsimea coapselor
Ce se topea-n cenuşă sfârâia; plesni
Şi fierea şi-n văzduh s-a-mprăştiat în stropi.
Ciolanele-s golaşe de grăsimi... Aşa
Ăst copilandru-mi povesti de-a fir a păr,
Dar n-am putut vreo prevestire desluşi,
Şi jertfele-n zădar mi-au fost; iar ăst copil
Mi-a fost un călăuz, cum altora-s şi eu!
Cetatea pătimeşte-acum din vrerea ta!
Sunt pline altarele şi vetrele zeieşti
De păsări şi de câini cari sfâşie-n hăbuci
Ăst stârv al bietului fecior al lui Oedip.
Şi zeii a noastre jertfe, rugi, nici mai primesc;
Nici focu-aprins sub coapsa celor ce-s jertfiţi.
N-auzi niciun cirip de binevestitor,
Că păsările-s îmbuibate în grăsimi,
în sângele prelins din stârv. Gândeşte-te,
O! fiul meu, greşeala-i lucru omenesc,
Că toţi greşesc! Iar de-ai greşit, dar ştii s-o-ndrepţi
Şi de nu te-ăi îndărătnici, cuminte eşti!
Ferice-ăi fi! Că-mbăţoşarea în greşeli,
Greşeli cu droaia trage după ea — să ştii!
Dă-i pace unui mort! Nu mai lovi un hoit!
Ce vitejie-o fi pe cel care-a murit
Tu iarăşi să-l omori? Eu binele ţi-l vreau,
De-aceea-ţi spun ce-ţi spun... E-atât de-mbietor
S-auzi un sfetnic bun, când sfatu-i de folos!

1. *Hefaistos:* fiu al lui Zeus şi al Herei, zeul-faur, personificarea focului.

CREON
Moşnege,-n mine toţi loviţi, ca nişte-arcaşi
Când ţinta şi-o chitesc! Tâlcuitorii-acum
Nici ei nu-mi dau răgaz... iar cei ce mi-s din neam

M-au târguit de mult şi m-au vândut. Hai, deci,
Hai! Strângeţi bani! * Din Sardes, voi, din India,
Tot aurul l-oţi aduna, dar de-ngropat,
Nu-l îngropaţi! Nici dacă-ar fi ca vulturii
Să-nşface stârvul lui şi la picioarele
Lui Zeus ei l-or căra şi-acolo l-or mânca,
Nici chiar aşa — cu preţul ăstui greu păcat —
Şi încă n-am să iert să-l îngropaţi. Doar ştiu
Că niciun om nu-i poate prihăni pe zei.
Tiresias, uncheşule, şi cei şireţi
Se dau de-a dura, ruşinos^de-qr fi momiţi
De-arginţi şi-n vorbe goale-apoi s-orjnyăli.
TIRESIAS
Vai, vai!
Ce om putea-va şti... şi cui i-o da prin gând...
CREON
Ce-ăi vrea să spui? Ce-i astă vorbă ce-o spun toţi?
TIRESIAS
A fi-nţelept, nu-i cea mai mare din ayerijL
1. în original: "îmbogăţiţi-vă".

CREON
Iar a nu fi, nu-i dintre rele cel mai rău?
TIRESIAS
De astă boală — pasămite — mi-eşti picnit.
CREON
Nu cu ocări răspunde-voi unui proroc!
TIRESIAS
Ce alta faci, când spui c-am prorocit greşit?
CREON
Aşa-s tâlcuitorii toţi: setoşi de-arginţi!
TIRESIAS
Dar şi tiranii jinduiesc la bani mârşavi!
CREON
Au, ştii ori nu că unui rege-acum vorbeşti?
TIRESIAS
O ştiu — că doar prin mine ţara-ţi mântuişi.
CREON
Proroc dibaci! Tu parcă tot a rău ne-ai vrea!
TIRESIAS
M-aţâţi să-ţi spun ce-n suflet îmi ţineam ascuns.

CREON
Hai, zi-i! Dar nu că-mi fi-vei hămesit de-arginţi.
TIRESIAS
Nu pentru-arginţi, ci pentru binele-ţi vorbesc.
CREON
Din ce mi-am pus în gând nicicum nu m-oi urni!
TIRESIAS
Să ştii că nu s-o mai roti nici soarele
De multe ori, şi tu, prin moartea unui drag

Vlăstar de-al tău, plăti-vei că de vie-acum,
în chip mârşav, trimis-o-ai pe ea-n mormânt,
Pe când tu leşul unui om lăsatu-l-ai
Şi ne-ngropat şi neslăvit şi fără drum
Spre zeii din Infern. Tu n-ai ăst drept! Nu-l au
Nici zeii cei din cer. Prin silnicie-ţi luaşi
Ăst drept! Dar Eryniile[1] lui Hades cari
Poruncile zeieşti neşovăit plinesc,
Te vor pândi şi câte rele-ai săvârşit,
în laţul tot atâtor rele fi-vei prins!
Şi-acuma poţi şi tu să vezi şi să-nţelegi
De spusu-ţi-am ce-am spus din sete de arginţi,
Curând, curând s-or auzi-n palatul tău
Bărbaţi, femei, în bocete zbucnind şi vei
Vedea cum împotrivă-ţi răzvrăti-se-vor

1 *Erinii.* fiice ale Nopţii, divinităţi subpământene, răzbunătoare ale sângelui vărsat.

•

Cetăţi, cetăţi, care-au văzut cum jivine Şi câini şi păsări zdrumicat-au în hăbuci Pe-ăi morţi şi leşurile le-au târşit — că doar Atât le-a fost îngropăciunea lor — de-au dus Duhoarea-n case şi-n oraş. Arcaş dibaci în inimă-ţi zvârlii săgeţi — că mă-nciudaşi Şi simţi arsura lor!... copile, du-mă-acas'! Descarcă-şi el pe cei ce-s mai puţin bătrâni Mânia lui! înveţe-a-şi pune gurii frâu! Şi gânduri mai cuminţi trezească-se în el!

(Tiresias, sprijinindu-se pe copil, pleacă).

CORIFEUL

O! Rege,-acum ăst om s-a dus, dar grozăvii A prorocit şi ştim că, hăt, de mult, de când Şi păru-n cap mi-a-ncărunţit, cetăţii el Nicicând prezisu-i-a vrun lucru mincinos.

CREON

O ştiu şi eu! Şi sufletu-mi mi-a răscolit,
Că să mă dau bătut, mi-i greu; să mi-l înfrunt,
L-oi înciuda şi-un rău mai groaznic ne-o lovi.

CORIFEUL

O! Creon, fiu al lui Menoikeus, mai domol!

CREON

Dar ce să fac? Hai! spune-mi şi-am să mă supun.

CORIFEUL

Te du! Sloboade-o din cea hrubă, din pământ! Iar celui ne-ngropat găteşte-i un mormânt!

CREON

Tu sfatul ăsta-mi dai? Şi-ăi vrea să mă-ncovoi?

CORIFEUL

Hai! rege, zor! Că zeii-n mersul lor fugar Izbesc far'ocoliş pe cei ce-s vinovaţi.

CREON

Vai! greu mă dau bătut, dar am s-o fac! Să-nfrunţi Ce însăşi soarta-ţi va fi scris, zadarnic e!

CORIFEUL

Te du! Să nu laşi lucru-n grija altora!

CREON

Mă duc! Hai, slujnici, hai! Şi cei de-aici, din jur, Şi cei ce nu-s acum pe-aici, zoriţi cu toţi Şi

puneţi mâna pe securi! Acolo, hai! Porniţi! Şi însumi eu, cej^e-Antigona-n lanţ Am pus, m-am răzgândit şi-alerg s-o slobozesc! Ah! Teamămi-i că scai să mi te ţii de legi, CâUiUrăi, nu-i poate lucrul cel mai bun!
(Creon, urmat de sclavi, se reîntoarce în palat).
CORUL
Strofa 1
Tu, care fel şi chip de nume porţi, Tu, fala fiicei lui Cadmos,[1] Vlăstar din Zeus atotstăpânitor
\
1. *Cadniosr.* întemeietorul mitic al Tebei, fiu la lui Agenor, regele Feniciei.

Pe tunetu-nfricoşător!
Tu care-i eşti Italiei cea mult
Vestită veghetor, tu ce
Domneşti la sărbători pe văile
Demetrei,[1] din Eleusis,[2]
O! Bachus, tu ce-n Teba-ţi ai lăcaş,
Ce-i de bachante îndrăgit,
Pe ţărmul apei Ismenos, ce-a fost
De-un rău balaur semănat![3]
Antistrofa 1 Aprinse-s pentru tine torţele Pe vârful celor două stânci,[4] Pe unde se preumblă nimfele, Bac hanţele de prin Parnas,[5] Aproape de-al Castiliei izvor! Străbaţi tu munţii Nysei[6] cei Stâncoşi, cu vârfu-n iederă-nveliţi, Şi-ăl ţărm verzui cu podgorii, Şi sfinte, sfinte glasuri paşii-ţi duc!..
1 *Demeter.* sora lui Zeus, fiica lui Cronos, zeiţa muncii câmpului şi a holdelor.
2 *Eleusis:* localitate în Attica; sanctuar al cultului Demetrei.
3 înţelege: "semănat cu colţii balaurului legendar ucis de Cadmos la întemeierea Tebei". Din brazda astfel însămânţată crescuseră voinici înarmaţi, care treceau drept strămoşi ai tebanilor.
4 Mai exact: "piatra cu dublu creştet" (a muntelui Parnas).
5 *Parnas:* munte în Focida.
6 *Nysa.* numele mai multor munţi şi oraşe situate în diferite locuri, închinate lui Dionysos.

Prin Teba, la răscruci de drum,
Când treci, doar cântece de slavă-auzi!
Strofa 2
Vrun alt oraş slăvit ca Teba nu-i De tine şi de maică-ta,[1] Pe care trăsnetu-o lovi! Şi azi Când tot oraşul, tot, şi-al lui Norod loviţi îs de năpăşti, hai! vin' De zor, treci culmea muntelui Parnas şi treci strâmtoarea Eurip, Cu val vuind, să-i mântuieşti!
Antistrofa 2 O! Tu, ce carul aştrilor aprinşi îl cârmuieşti şi eşti stăpân Pe-a nopţilor chemări, o! tinere Vlăstar din Zeus, o! rege, tu, Hai! vino cu fecioarele şi cu Bachantele din Naxos[2] cari în preajmă-ţi stau şi-n danturi nebuneşti, Cât noaptea-i noapte, slavă-aduc Lui Iachos,[3] ce fostu-le-a stăpân!
(Intră un crainic).
1 Semele, fiica lui Cadmos.
2 Bachantele formau cortegiul obişnuit al lui Dionysos. Aluzia la insula Naxos se leagă de un episod al legendei zeului, răpirea Ariadnei.
3 *Iachos.* fiu al lui Zeus şi al Demetrei; epitetul lui Dionysos, cu care uneori se confundă.

CRAINICUL
O! voi, vecini lui Amfion 1 şi lui Cadraos, Nu-i om pe care-atât cât bate viaţa-n el Eu aş putea să-l plâng ori ferici,[2] căci şi Pe fericiţi ursita-i poate nărui, Şi pe năpăstuiţi îi poate înălţa! Căci în ursita omului nu poţi citi... Şi Creon — ai fi zis — o soartă de râvnit Avea, căci el pământul lui Cadmos din mâini Vrăjmaşă-l mântui şi-al ţării-ntregi stăpân Doar el era şi-o cârmuia, iar ea-nflorea

\   Prin vrednicii-i urmaşi. Şi-acum, pierdut-a tot!
I   Când bucuria ni s-a dus, şi viaţa, ea,
S-a dus! Căci omul ce-i? Un hoit însufleţit! Averi poţi strânge cât pofteşti! Ca regii poţi Să huzureşti! Dar bucuria când s-a dus, Pe viaţa asta umbra unui fum n-aş da! Ca bucuria, alt nimic nu-i mai de preţ!
CORIFEUL
Ce veşti? Ce noi năpăşti au dat pe-ai noştri regi?
CRAINICUL
Sunt morţi! La moarte-t dus-âui cei ce-n viaţă-s azi.
\l
1 *Amfiorr*: întemeietor legendar al Tebei. La sunetele lirei lui, pietrele se însufleţeau şi-şi luau singure locul în zidul ce sta să se înalţe.
2 E ideea exprimată de Solon în pretinsa-i convorbire cu Croisos (Herodot, I, 32), reprodus de Sofocle şi în ultimele versuri ale dramei *Oedip-rege.*

CORIFEUL
Ucis-a cine? Cine-a fost ucis? Hai, zi-i!
CRAINICUL
Jerfitu-i Hemon! Rudă-i braţul ce-a ucis!...
CORIFEUL
De braţul tatălui pieri? De braţul lui?
CRAINICUL
De-al lui!... Mânios pe taică-său... care-a ucis!
CORIFEUL
TâlcuitorL. Ce adevăr ai prorocit!
CRAINICUL
Şi-acum, la ce va fi să vie să gândim!
(Poarta din mijloc a palatului se deschide, în prag se iveşte Evrydike).
CORIFEUL
Pe Evridike, vai, sărmana, iată-o văd
Venind dinspre palat!... Să-i fi ajuns vrun zvon
De fiul ei? Sau soarta doar o scoase-n drum?
EVRYDIKE
O! cetăţeni, v-am auzit ce povesteaţi Voi toţi, când taman din palat ieşeam să viu Şi rugi zeiţei Pallas să-i înalţ; trăgeam Zăvorul porţii s-o deschid. Deodat', un zvon

Urechile-mi izbi şi-am prins urgia grea
Ce neamu-mi năpădi. Ca leşuită-atunci, s-^
De spaimă-n braţul sclavelor m-am prăbuşit,
Hai! Spuneţi: ce vorbeaţi?... Călită-s în năpăşti,
Că multe m-au lovit, şi-s gata să v-ascult. -■ - i-u'ilvx
CRAINICUL
Stăpână dragă,-ţi povesti-voi tot — că doar *:'&v* > -^J
De faţă-am fost ■— şi-o iotă n-am s-ascund. De ce
S-o iau pe ocolit? Că tot m-oi da de gol!
Căci adevăru-i drumul drept! Cu_soţul tău, <î >K --'"
Eu călăuz, mergeam spre capul câmpului*,*"
Când, ce să vezi? Un stârv... al Iui Polynikes!
Făr' milă azvârlit şi sfâşiat decâîhîT ~ i; .'ii
Şi de-a răscrucilor zeiţă mă rugai:
'Nălţai spre Pluton[l] rugi, prielnici să-i avem.

Cu apă sfântă-apoi eu stârvu-i l-am lăiat,
Cu ramuri proaspăt rupte-aprins-am rug şi-am ars
Ăl rest de stârv şi din ţărâna ţării lui
Am strâns un moviliş; spre scorbura din stânci
Ne-am dus, unde-i culcuşul nunţii ei şi e
Şi-ălmorţii ei culcuş! Şi unul dintre noi ; ""V;| t*[1]
Un vaiet auzi, ţipos, din depărtări,
Dinspre mormântul ei, rămas neprinosit.
Fugi lui Creon veste-a-i da! La câţiva paşi
Era, când desluşi un bocet 'năbuşit...
Cum a oftat!... şicâtjăli!: "Nefericit !

1 *Pluton,* zeul infernului şi al morţii.

144

Ce sunt! Au sunt proroc? Ori azi străbat un drum, Cel mai jălanic drum din câte-am străbătut? Mi-aud copilul! Da, e glasul lui! L-aud! Mi-adie în urechi. Hai, sclavi, înspre mormânt! Zoriţi şi pietrele ce scorbura o-nchid Le răvăşiţi şi-nuntru iscodiţi!... Ce-aud? Pe Hemon? sau... sau joc de mine zeii-şi bat!" Poruncii-nnebunitului stăpân noi ne-am Plecat: cătam iscoditor, când... ce să vezi? în hruba ceea-n fund, cu-n ştreangjie in, făcut Juvăţ, ea spânzura, iar Hemon, lângă ea Chircit, ci^bra|el^ijîuj]oci>r cuprinzând, Logodnica-şi jalea şi jalnicul sfârşit Al nunţii lor... şi că părinte nemilos Avu... Când Creon îl văzu, în vaiete Zbucni... Pătrunse-n hrubă-apoi şi-amar, amar Gemu: "Vai! ce-ai făcut? Ce gând te-a mistuit? De cepierzarea-ţi vruşi? De ce? Hai, fiule, Hai, vino, rogu-te-n genunchi!" Dar fiul său îi azvârlit-a nişte ochi furioşi şi... ptiu! Cu scârbă-l şi scuipă-n obraz. Făr' un cuvânt, îşi scoase spada-i cu-ndoit tăiş, dar... nu L-a nimerit... La fugă-o rupse taică-său. De ciudă pământiu, cât ai clipi din ochi, în spada-i pieptul şi-l propti şi s-a străpuns. Când duhul să şi-l dea, cu braţele-i molâi Fecioarei-i strânse leşul drag şi sângele îl năpădi, ţâşnind pe-obrajii-i pământii. Acum sunt laolaltă, ea şi el... Doi morţi! La Hades ei a nunţii slujbă-acum slujesc.

145

Şi-aşa ei dat-au pildă omului că-a fi Necugetat e — dintre rele — cel mai rău! (Evrydike, tare zbuciumată, se reîntoarce în palat)

CORIFEUL

Ce pot să cred? Ce s-o-ntâmpla? Far' un cuvânt, Nici bun, nici rău, deodat', femeia dusu-s-a...

CRAINICUL

îs uluit! Dar trag nădejdi c-aflând acum Năpasta ce-l lovi pe-al ei fecior, ea nu Pe uliţi, la răspântii s-o boci, ci-acas'. în taină neamu-şi va jăli, cu sclavele-i, Că-i prea cu cap şi vrednic şti-va-a se purta.

CORIFEUL

Nu ştiu, dar şi muţenia-n dureri, şi-un_plâns în vaiet hohotit îmi prevesteşte-a rău.

CRAINICUL

Când om pătrunde în palat, putea-vom şti De cumva-n sufletu-i, ce-i greu îndurerat, Mocneşte-un rău. Că drept grăişi: adâncile Tăceri, îngrijorări în suflete trezesc. (Crainicul pleacă. Soseşte Creon, urmat de slujitori, purtând pe braţe leşul fecîoFului **Iui.)**

CORIFEUL

Priveşte! E regele ţării. El vine, în braţe cu însăşi cumplita dovadă,

146

— De-mi este iertat a o spune — că însuşi, Nu altul, isprava cea rea săvârşit-a. .:,

CREON
Smintit ce-am fost! Şi ce greşeli *1* <\ *J,* ^-/V,
Făcut-am, vai, de-am semănat *l->* .., . " . /' , """*
Atâtea morţi! Priviţi cum cei ***rfy***
De-un sânge şi de-un neam au fost
Şi ucigaşi... sunt şi jertfiţi!
De smetice porunci am dat!...
Din vina-mi doar — că-i doar a mea ■
Tu-n floarea vârstei azi pornişi ~
Pe drumul cel făr' de întors!
CORIFEUL /b£
Acum dreptatea o văzuşi! **Dar,** vai, **târziu!**
CREON Ti,
Vai mie, vai, o văd!... Târziu *-L* •? O văd. Asupră-mi azi un zeu ■.:
Cumplit s-a năpustit; pe-un drum De lacrimi şi amar m-a dus, *.)*
Şi tot ce-mi fost-au bucurii *in* ; î
■ ***fi*.**
Călcatu-le-a-n picioare el. *„ & &y**
Vail_vane-s trudele-omenşti! ʳ ^
(Un crainic vine dinspre palat).
CRAINICUL
Stăpânul meu, vai, mari dureri te-au năpădit!
Pe unele le vezi! Dar altele-n palat
Te-or aştepta... Te du acum şi-ai să le vezi!

C
147
CREON
Decât ce văd, dureri mai grele oare-or fi?
CRAINICUL
Femeia ta, ce fost-a celui ce-a murit
O mama cum n-a fost, azi viaţa-i şi-a curmat...!
CREON
Pe lume, Hades, nu-i un om Ce te-ar îndupleca să-l cruţi. De ce pieirea-mi vrei? Ce veşti, O! crainice de rele veşti, Mai jalnice-mi veşteşti? Eu mort Sunt azi... şi tu, tu iarăşi vrei Să mă omori?... Ce vrei să-mi spui? Odrasla-mi mi-o pierdui... şi-acum Eu, vai, femeia-mi dragă-mi pierd! (Porţile palatului se deschid. Prin intredeschizătura lor poate fi văzută Evrydike, care şi-a pus capăt vieţii).
CORIFEUL
O poţi vedea!... Ea nu mai e-n iatacul ei!
CREON
Vai mie, vai!
Nefericit ce sunt! O altă groaznică Năpastă ochii-mi văd! Ce încă mai hain Destin m-o mai pândi? Copilu-mi drag abia-şi Dădu sfârşitu-n braţele-mi şi ochii-mi văd Alt leş acum... Sărmana mamă! Biet copil!
148
CRAINICUL
Ea lângă-altar străpunsu-s-a cu-un fier tăios Şi făr' de suflu-ncolăcită zace-acum... A morţii negură pe pleoape-i s-a lăsat. Jălise pe feciorul ei, pe Megarevs, Şi-al lui slăvit sfârşit... Pe

cestălalt fecior Şi-l jăluieşte azi!... O! tată, ţi-ai ucis Copiii,[1] vai! Şi maica lor te-a blăstemat.
CREON
Vai mie, vai!
De groază-s zguduit!... Ce staţi? Loviţi şi pieptu-mi spintecaţi Cu-un fier c-un îndoit tăiş! Nefericit ce sunt! Vai, vai, Năpăşti, năpăşti m-au năpădit!

CRAINICUL
Ea ochii-i şi-a închis, asupră-ţi azvârlind Şi vina morţii ei şi-a alor ei copii.

CREON
Dar vieţii cum s-a smuls şi moartea-i cum şi-a dat?
CRAINICUL
Când auzi ce jalnic a sfârşit al ei Copil, ficatu-i însăşi ea şi l-a străpuns.
1 După tradiţia păstrată de Euripide în *Fenicienele,* Megareu îşi luase singur viaţa ca să mânuiască Teba, abătând mânia cerească îndreptată împotriva cetăţii. Cel puţin în acest caz, nevinovăţia lui Creon e deci în afară de discuţie.

CREON
Vai mie, groaznice urgii! De vină altul nu-i, ci eu, Doar eu, sărman de mine, eu, Căci eu — e sfântul adevăr — Te-am fost ucis! Hai, sclavi, zoriţi! Duceţi-mă departe... hăt! Departe, hai, duceţi-mă De-aici! Sunt om sfârşit! Eu sunt, Dar nu, eu nu mai sunt nimic!

CORIFEUL
Nu-i rău ce-mi ceri. De-n ale noastre suferinţi Mai poate-un bine-a fi... e grabnicul sfârşit.
CREON
Să vie.:moartea! Moartea mea! Cea mai frumosă dintre morţi, Din câte însumi săvârşii! Aducă-mi cea din urmă zi, Cea mai ferice-a vieţii-mi zi! Să nu mai prind nici zorile!
V
CORIFEUL
O! Asta fi-va... când va fi!... noi să grijim De ce-i acum... De ce va fi, griji-vor... ei!
CREON
Ce-avui pe suflet, spus-am tot în ruga mea.

CORIFEUL
Nu-ţi mai ruga nimic! Ţi-i ruga în zadar! Că omul n-o scăpa din tot ce-i fost-a scris!
CREON
Ci luaţi-mă de-aici! Departe, hai, Duceţi pe-un biet nenorocit! Că, vai, Copilul meu, nevasta mea, pe voi, Pe voi, eu făr' să vreau ucisu-v-am! Vai mie, vai! Spre care din voi doi Eu ochii să-mi îndrept? Şi încotro S-o iau?... în juru-mi totu-i jale şi-i Prăpăd!... Vai, greu de soartă-s urgisit! (Creon, clătinându-se, este dus de slujitori în palat.
Alţii ridică leşul lui Hemon.) *M el o dramă.*
CORIFEUL
Inţelepciunea-i mare har...! Şi cel Cui dată-i va fi fost, va fi aflat Şi taina fericirii... Dar... acei Ce-or înfrunta trufaş pe zei, cândva Plăti-vor greu! Şi-atunci or învăţa Că-nţelepciunea-i' har zeiesc... Dar, vai! Atunci şi bătrâneţea i-a ajuns!...

1 "înţelepciunea" de care vorbeşte aici poetul *(to phronein)* e, înainte de toate, cumpătare *(sophrosyne),* primul şi ultimul cuvânt al moralei lui Sofocle, ale cărui convingeri se întâlnesc peste veacuri cu ale unui alt dascăl de măsură al grecilor, poetul şi omul de stat Solon.